

Şiirin Doruklarında

– M.Nihat Malkoç · 22 Haziran 2009

M.NİHAT MALKOÇ

Şiir, başkalarının düşünüp de kelimelere dökemediği duygu, düşünce ve hayalleri estetik kaygılar gözeterek yansıtmaktır. Bunu gerçekleştirmek her kişinin yapabileceği bir iş değildir. Yani her insan şiir yazamaz. Belki manzume tarzında bir şeyler karalar ama bunlar hiçbir zaman şiir kabul edilmez. Şâirlik Allah vergisidir bir yerde... Çalışmayla, zorlamayla ve inatla şâir olunmaz. "Vermezse mabut neylesin Mahmut" misali, kendisinde şâirlik ruhu olmayan insanlar, şiirsel karalamalarında daima tekrara düşerler. "Benim oğlum bina okur, döner döner gene okur" sözü gereğince bir tekrar faslı devam eder gider. Bu da şiirin ruhuyla bağdaşmaz. Oysa şiir yeniye dile getirme, söylenmeyeni söyleme becerisidir bir anlamda.

Şiir yazmak ilk bakışta kolay görünse de aslında zordur. Şiir görünürde imkânsız yakalama olayıdır. Başkalarınca tarifi imkânsız duygular şâirin belleğinden süzülerek estetik değer kazanıp şiir olur. Sözlükteki sıradan kelimeler şiirde estetik kıymetler taşır. Şairlerin diliyle kalbi arasında duygu süzgeci vardır. Kalpten gelen her türlü duygu ve düşünce dile ulaşmaz. Bu iki uzuv arasındaki manevî süzgeç, kaba lâfların dışarıya çıkmasını engeller. Dile ulaşanlar şiirsel bir özellik taşırlar. Böylelikle de herkes tarafından sevilerek okunurlar. Bilindiği gibi iki çeşit şiir vardır. Bunlar serbest şiir ve kafiyeli şiirdir. Gerçi geçmişte revaçta olan aruz ölçüsünü de katarsak ölçü sayısı üç olur. Fakat aruz günümüzde pek kullanılmıyor.

Şiirde ölçülerin hiçbirinin ötekine üstünlüğü yoktur. Şiiri adam eden, estetik kılan ölçü değildir. Şiir yazma kabiliyeti olanlar her iki türde de mükemmel eserler ortaya koymuşlardır. Hangimiz serbest tarzda yazan Orhan Veli Kanık'ın şiirlerine kötü diyebiliriz? Veya hangi birimiz Beş Hececiler'in yazmış olduğu kafiyeli şiirleri kötü olarak nitelendirebiliriz? Kanaatim şudur ki kafiye ve ölçü şiirin kıymetini ne artırır, ne de azaltır. Şiirin güzelliği kafiye ve ölçüde gizli değildir. Şiirin güzelliği şâirin ruhunda gizlidir.

Kafiye ve ölçü konusunda ısrarcı olmak anlamsızdır. Bir şâir ya kafiyeli ve ölçülü ya da kafiyesiz ve serbest yazacak diye bağlayıcı bir şart yoktur. Şiir ruhumuzun imbiclerinden çıkarken nasıl bir şekil alırsa dışarıya da öylece yansır. Bir şâir bazen ölçülü, bazen de serbest yazabilir. Bu, şairin şiir hamurunu yoğurduğu andaki ruhî ahvaline ve mevcut hâline bağlı bir durumdur. Ölçülü ve serbest şiirin de güzeli ve çirkini vardır. Güzelliği ölçü sağlayamaz bir başına. Şiirin içinde onu diğer sözlerden farklı kılan tarifi imkânsız bir başkalık vardır.

Şiir ölçü ile ne değer kazanır, ne de ölçüsüz olunca değerinden bir şey kaybeder. Bence şiirde önemli olan üslûptur. Şâir kendince özgün bir üslûp kullanabilmişse şiirin güzelliği de onun ardından koşagelir.

Yahya Kemal, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi Tanpınar, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi şâirlerin büyüklüğü üslûplarının biricikliğinde gizlidir. Bu isimler değerlendirilirken ölçü ve kafiyeye riayet edip etmediklerine bakılmamıştır. Öncelikle onların sözlere yükledikleri özgün anlamlar ve söyleyiş tarzları dikkate alınmıştır. Doğrusu da budur zaten. Herkes iyi veya kötü yemek yapar. Fakat 'aşçı' sıfatını taşıyanlar başkalarından farklı ve bir anlamda profesyonel yemek yapar. Onların yemeğin tuzunu koymayı unutma, suyunu fazla koyma gibi hata yapma lüksleri yoktur. Şairler de böyledir. Sözlerimi Fransız şair Paul Verlaine'nin kafiyeden şikâyet ettiği bir şiirinden aldığım dörtlüklerle bitirmek istiyorum:

"Tut belâgatı boğazından, sustur,
El değmişken bir zahmete daha gir:
Kafiyenin ağzına da bir gem vur,
Bırakırsan neler yapmaz kim bilir?"

Nedir bu kafiyeden çektiğimiz!
Hangi sağır çocuk ya deli zenci
Sarmış başımıza bu meymenetsiz,
Bu kof sesler çıkaran kalp inciyi?"